

Jules J.M. Theeuwes

(1944–2012)

Jules Theeuwes, geboren in Noorderwijk (België) en opgeleid in Antwerpen, Leuven en Vancouver (University of British Columbia), was verbonden aan de KU Leuven, de EUR, de VU, de Universiteit Leiden en ten slotte aan SEO Economisch Onderzoek en de UvA. Uit zijn doctoraatsperiode aan UBC nam Jules Theeuwes drie interessevelden mee waarop hij aanvankelijk primair voor het academisch circuit werkt. In het verlengde van zijn proefschrift analyseert hij arbeidsaanbod van vrouwen in Nederland, voor een workshop georganiseerd door Layard en Mincer, en gepubliceerd in het *Journal of Labour Economics* (1985) en in *European Economic Review* (1986). Een simpel neoklassiek model, met loon, niet-arbeidsinkomen en (exogeen) kindertal bleek de ontwikkeling van de participatiegraad tussen 1947 en 1979 verrassend goed te traceren. Zijn belangstelling voor de theorie van het menselijk kapitaal zette hem aan tot het schatten van de parameters van een model voor optimale accumulatie van menselijk kapitaal, eerst in de specificatie van Sherwin Rosen, later uitgebreid met aandacht voor functieniveau. Het leidt tot twee publicaties in *European Economic Review* (1985 en 1989). Niet alleen de interne rendementsvoet van training *on-the-job* blijkt te stijgen met opleidingsniveau, hetzelfde geldt voor de afschrijvingsvoet op het opgebouwde kapitaal. Zijn derde jeugdliefde, zoektheorie, is hij vanaf het eerste begin als onderbouwing van de Phillipscurve, zijn leven lang intensief blijven volgen.

Al vroeg in zijn carrière steekt zijn belangstelling voor economisch beleid de kop op. In 1981 publiceert hij in *ESB* 'Het geheim van de blauwe trein', een amuse voor de ontelbare smakelijke titels en speelse formuleringen die hij later zou serveren. Omdat de modelvoorspellingen van het CPB niet ongefilterd worden gepubliceerd ("tussen computeruitdraai en kerntabel staan ambtenaren in de weg...") en om de leek een recept voor beleidsvarianten te bieden, regresseert hij de gepubliceerde voorspellingen simpelweg op de gepubliceerde exogenen: maximale transparantie voor direct gebruik. In 1988 schrijft hij zijn eerste pre-advies voor de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde: Arbeid en belastingen. Het wordt steeds duidelijker waar zijn belangstelling het meest naar uitgaat: het vertalen van oude wijsheden en kersverse waarheden in oplossingen voor vraagstukken van economisch beleid. Hij groeit uit tot de meester van de kernachtige formuleringen, de glasheldere reductie van een economische theorie tot zijn kaalste essentie en de toepassing van zijn zo handzaam gemaakte hulpmiddelen op voorliggende beleidsproblemen.

In zijn WRR-rapport 'Investeren in werkzekerheid' uit 2007 geeft hij een boeiend beeld van de onderhuidse dynamiek op de Nederlandse arbeidsmarkt, koppelt zijn analyse aan instituties en adviseert om van de ontslagvergoeding een onderwijssubsidie te maken. Als hoogleraar economie aan de juridische faculteit verbreedt hij

zijn belangstelling voor instituties naar recht en economie, schrijft eerst met zijn Leidse staf een Nederlands leerboek en vervolgens, in 2008, het boek *Law and Economics*, samen met zijn vriend Jeff Harrison. Volgens een van de recensenten is het "clearly the most comprehensive law and economics text for undergraduates".

In de laatste fase van zijn carrière, bij SEO Economisch Onderzoek, komen zijn passie voor beleid, zijn lust tot adviseren en zijn gave voor klare taal tot volledige bloei. Zijn werkterrein verbreedt zich tot onderwerpen als mededinging en regulering, innovatie en industriebeleid, publieke belangen en marktwerking en nog veel meer.

Van specialist wordt hij een omnivoor. Veelvuldig nam hij deel aan het publiek debat. Zichtbaar genietend verscheen Theeuwes voor menig tv-camera en hoorbaar gepassioneerd zat hij uren in radio-studio's om economische ontwikkelingen te duiden. Maar echt content werd hij als hij zijn pen ter hand nam. Het resultaat was altijd zinnenstrelend en prikkelend tegelijk. Wat te denken van een *ESB*-column, nota bene uit 2002, over euromythen:

"Veel zegeningen telt de euro niet. Hij is niet de grote gelijktrekker van alle prijzen of de Otto von Bismarck van de Europese politieke eenheid. Op de internationale valutamarkten wint hij het niet van de dollar. Het is een lelijk eendje dat nooit een zwaan zal worden. Hij mist stijl en allure, met zijn fletse kleuren en zijn blokkendoosfiguren. Het is bureaucratengeld, het platgeslagen compromis van een vermoeide commissie."

Jules Theeuwes heeft overtuigend laten zien dat je economie kunt aanbieden in heerlijke taal. Hij heeft even overtuigend de baten van arbeidsverdeling gedemonstreerd. Bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken vereist niet dat elke theoreticus daar permanent mee bezig is: specialisatie is in veel gevallen veel efficiënter. Hij had een comparatief voordeel in het uitspreken van de intellectuele rijkdom van de economische theorie voor beleidsmakers en voor het geïnteresseerde publiek. Hij maakte ook zijn eigen gerechten klaar, op basis van de ingrediënten die de economie hem beschikbaar stelde. Met het ambachtelijk plezier van de chef-de-cuisine en als direct gevolg dat het publiek uit zijn handen at.

Nederland heeft een gerespecteerd wetenschapper en adviseur verloren die met volle overgave deelnam aan het publieke debat, de economen verliezen een geliefd ambassadeur voor hun vakgebied. Wij treuren om het verlies van een hartverwarmende vriend.

BARBARA BAARSMA

Directeur van SEO Economisch Onderzoek en hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam

JOOP HARTOG

Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.